

Hjemme hos Harry Fett

En gang hørte Christenedal i Oslo til landets viktigste adresser. I dag er eiendommen et neglisjert kapittel i norsk kulturhistorie

Tekst: Sjur Harby

▲ Christinedal, trolig ca. 1920. Huset ble oppført av Eduard Fett som landsted for familien. Nedenfor lå fabrikk og Østensjøbekken. Bygningen ble oppført i utmurt bindingsverk og er senere endret en rekke ganger. © Riksantikvaren

◀ Tidligere riksantikvar Harry Fett ved kaminen i biblioteket på Christinedal. Trolig fotografert rundt 1950. Taket er dekorert med takplater i pappmasjé fra Eduard Fett & Co, familiens bedrift som også produserte takpapp og vatterte tepper. © Riksantikvaren

Rontinuitet, sammenheng i utviklingen – det er noe man ikke er bortskjemt med i Norge, aller minst i Oslo. I vår stakkars mishandlede hovedstad rives trådene til fortiden med ubekymret brutalitet», skrev journalisten Harriet Clayhills i en reportasje fra Christinedal på Bryn ved Oslo. Året var 1966, og bladet var Bonytt. Hovedpersonen selv, tidligere riksantikvar Harry Fett (1875-1962), hadde vært død noen år, men huset og hagen bar fremdeles et umiskjennelig preg av hans livsglede, humor, raushet og kunnskap. Spesielt pent var det gamle huset kanskje ikke, men gjennom atskillige ombygninger og tilbygg hadde Christinedal fått et sjarmerende og ikke minst et levende preg.

MIDDAGER

Det var her Fett hadde holdt sine middager, og det var herfra det kom en jevn og ustanselig strøm av artikler, bøker, debattinnlegg, taler og essays. Hit ble kulturpersonligheter fra fjern og nær invitert og traktert. På disse veggene hang noen av norsk malerkunsts mest sentrale

verker. Gjesteboken, som fremdeles er bevart i familiens eie, dokumenterer at Christinedal i mellomkrigstiden var en av landets viktigste adresser og et kultursentrum uten sidestykke i nyere, norsk historie.

OPP EN TRAPP, INN EN DØR

Huset ble opprinnelig bygget som et sommersted, i 1890-årene. Til å begynne med var hovedinngangen på nordsiden av huset. Om denne entreen i ettertid kan virke beskjeden og merkelig, ville eventuelle motforestillinger være gjort til skamme så snart du satte foten innenfor. Ikke før hadde ytterdøren smekket i bak deg, så ville blikket straks ha falt på en av lysekronene Fett hadde kjøpt på slottsauksjonen i Kristiania, 17. november 1903.

I all sin oscariske velde hang den over bordet i spisestuen, det første værelset den besøkende kom til etter å ha passert garderoben. De franske dørenes fasettslepe glassruter fikk prismene i lysekronen til å funkle ekstra. For selv om rommet var uten direkte sollys, strømmet lyset inn fra de tilstøtende værelser.

DEN NYE GENERASJON

Harry Fett ble en representant for den nye tid; han var oppdatert, engasjert, sjarmerende, humoristisk, raus, viljesterk og ambisjos. Til hans talsmenn hørte etter hvert landets og Nordens fremste kulturhistorikere, antikvarer, industrifolk, skipsredere, politikere, kongelige og kulturpersonligheter. Folk som regelmessig, til tider flere ganger i uken, benket seg rundt spisebordet i hallen på Christinedal. Middagene var velregisserte med bordkort som sikret at gjestene kunne stifte bekjentskaper. Gjestelisten ble satt sammen etter interessefelt slik at kunstinteresserte bedriftseiere og finansfolk ble presentert for våre fremste kunstnere og arkitekter. På denne måten kom Fett til å prege ikke bare enkeltpersoner, men en hel samtid, og han skaffet unge evnerike kunstnere hardt tiltrengte kunder og oppdrag.

CHRISTINEDAL

Huset skal ha blitt påbygget i 1907, og er senere ominnredet og ombygget flere ganger, blant annet av hans venn, arkitekten Arnstein Arneberg. Foruten hallen er

Hallen var husets hjerte på Christinedal. Rommet fungerte som spisestue og herfra så du inn i hagestuen, biblioteket og kabinettet. På hver side av døren står bystene av Fetts døtre, Inga Marie (t.h) og Harriet (t.v), av den danske billedhuggeren Kai Nielsen (1882-1924). Rommet var, som huset forøvrig, tapetsert med kunst og malerier fra gulv til tak. Helt til høyre i bildet skimtes en arm av den oscarianske lysekronen som Fett kjøpte på slottsauksjonen i 1903. ©Teigens Fotoatelier / DEXTRA Photo

det biblioteket, «Krohg-salen» og forstuen i 2. etasje samt kjellerstuen med antikksamlingen som fotografene særlig bet seg merke i da Harry Fett residerte her.

Bildene viser et levende hjem, kanskje en tanke overmøblert, men ellers med lyse og vennlige interiører. Møblene var oftest av eldre dato, helst antikke og hjemmehørende i de fleste av stilhistoriens perioder. Her var intet smakstyranni, snarere opplevdes værelsenes innredning like lekende som Harry Fetts egen personlighet. Et barokkspeil her, en engelsk stol der. Alltid en overraskelse, alltid en vittighet på lur, en fortelling eller et minne. Hertil kom kunsten: maleriene, bystene og de grafiske arbeidene. Fra gulv til tak var riksantikvarens hjem fylt med øyenslyst for både lek og lærd. Mann og hus var ett.

CONVERSATION PIECES

En skal ikke se bort fra at det også lå en annen erkjennelse til grunn. Når frem-

mede mennesker skulle samles ved bordet på Christinedal var det viktig at praten gled lett og at atmosfæren følte god, fra det skrittet over dørterskelen.

I England ville en kanskje si at huset rommet mange «conversation pieces», gjenstander som kunne kommenteres og beundres og på denne måten gi samtalen en begynnelse og vennskapet en start. Og på Christinedal var det som sagt mer enn nok å snakke om.

TIL HØYRE OG TIL VENSTRE

Gikk du til høyre fra hallen, kom du i Fetts tid inn i biblioteket. Fra gulv til tak var værelset kledd med bokhyller. Likevel var dette bare en brøkdel av boksamlingen. Ved hans død i 1962 skal den ha omfattet om lag 40 000 bind, og deler av den gjenfinnes i dag ved Universitetsbiblioteket i Trondheim. Et skrivebord var plassert borte ved det karakteristiske vinduet ut mot hagen, mens et par stoler og et bord

ventet den som ville sette seg ned ved kaminen. Kikket du opp i taket, så du rike dekorasjoner i pappmasjé. I likhet med rosettene ellers i huset er det trolig vareprøver fra familiebedriften Eduard Fett & Co.

STOLTENBERG-SAMLINGEN

Innenfor biblioteket lå et lite kabinett hvor den såkalte Stoltenberg-samlingen hang. Mathias Stoltenberg hadde lenge vært en upåaktet maler, men ble trukket frem fra glemselen i forbindelse med Jubileumsutstillingen på Frogner i 1914. Bak sto kunstneren Hans Ødegaard, men også Christian Krohg bidro til å børste støvet av maleren. Harry Fetts samling omfattet ti bilder, hvorav en rekke portretter, to landskaper og et stilleben.

PRINS EUGEN

Rett frem i hallen ventet en sydvendt liten glassveranda, lys og hyggelig. Dette skal ha vært prins Eugens favorittværelse. Prins

Utenfor hallen lå en liten hagestue som senere ble fjernet. Rommet var den svenske prins Eugens favorittværelse når han besøkte sin venn Harry Fett på Christinedal. ©Teigens Fotoatelier / DEXTRA Photo

Eugen, eller «kunstnerprinsen» som svenskene yndet å kalle ham, var Harry Fetts nære venn gjennom hele livet. Kjent er fotografiet fra deres eldre år hvor de to støtter hverandre på vei ned trappen på prins Eugens Waldermarsudde i Stockholm. Jevnlige besøk og hyppig korrespondanse holdt de to sammen til tross for avstanden, en unionsoppløsning og en krig der mange mente at svenskene var alt annet enn nøytrale.

«MYCKET VACKER»

Til venstre for hallen lå Harry Fetts kombinerte sove- og arbeidsværelse, med utsikt til hagen og kunstnerterrassen. Fremdeles ser du takrosetten hvor amori-nene dysser den trette i søvn. Rett til venstre, inn ved trappen, fant en kjøkkenet hvor husholdersken frk. Næss huserte, samt en korridor til badet og et mindre omkleddingsværelse.

Trappen opp til 2. etasje tok deg til den

berømte Waldermarsudde «Krohg-salen». Men på veien ville du i Fetts tid ha lagt merke til den forgylte empirekronen. Også den var innkjøpt på Slottets auksjon i 1903. Dernest hadde du nok også fått med deg billedhuggeren Kai Nielsens vare byster av Fetts to døtre, Harriet og Inga Marie, og rekken av portretter som fulgte trappeløpet. Oppe ventet en liten forstue. Til venstre lå endelig «Krohg-salen», men før du entret den, ville du likevel ha stanset ved den gamle, svenske kakkelovnen til høyre for døren. Den er et av husets klenodier, med en datering fra 1760-årene. Hvordan og når den kom til Christinedal, er glemt i dag, men i et brev fra Rörstrands Porslinsfabrik i Lidköping beskrives den som «en mycket vacker och sällsynt kakelugn».

DET ALLER HELLIGSTE

Overlyssalen var et ombygget tørkeloft. Værelset var kanskje det nærmeste en kom

en riktig stue på Christinedal i Fetts tid. Foruten peisen som også hadde en såkalt lyspeis på baksiden, var det maleriene som dominerte inntrykket. Værelset var i senere år hyggelig møblert med stålrørs lenestoler, et overraskende moderne innslag i et ellers så antikvitetsdominert interiør. Etter hvert kom denne salen til å romme nærmere 80 arbeider av maleren Christian Krohg. Hedersplassen var forbeholdt det monumentale bildet *17. mai*, som i tidligere tider var gjengitt i folkeskolens lesebøker. I likhet med de fleste samlerhjem – det er strengt tatt en egen sjanger innenfor interiørkunsten – var alle ledige flater tapetsert på 1700-tallsmanér med Krohgs bilder.

MANN OG HUS

«Vi som vanket der i huset fant ved hvert besøk noe nytt og noe gammelt som gledet ens øye, og som han foreviste med smittende henrykkelse; og både i hans store

«Krohg-salen» ble innredet som et galleri på det gamle tørkeloftet og rommet Harry Fetts imponerende samling av Christian Krohg-bilder. Hedersplassen hadde maleriet «17.mai». Rommet var innredet med komfortable funkis-møbler og det var ofte her man trakk seg tilbake etter middagsselskapene. ©Teigens Fotoatelier / DEXTRA Photo

selskaper og i små intime sammenkomster stiftet vi bekjentskap med hjemlige og utenlandske personligheter av format og talent, men fornemmet alltid at sentrum i kretsen var verten selv, – gjestfri og vennsæl, vidsynt og belest, idérik og fornøylig, en mann som midt i dagens virke bar med seg og representerte arven fra et par tusen års européisk kunst og kultur», skrev vennen og litteraturhistorikeren Francis Bull i minneordet om ham.

Og fremdeles står Harry Fetts plass ledig i norsk kultur- og samfunnsliv.

Boksamlingen på Christinedal omfattet ved Harry Fetts død om lag 40 000 bind. Bildet viser biblioteket og gir et glimt inn i kabinettet med samlingen av Stoltenberg-malerier.

● © Riksantikvaren